

Μακεδονικά

Vol 4, No 1 (1960)

Jozo Tomasevich, Peasants politics and economic change in Yugoslavia

Βασ. Λαούρδας

doi: [10.12681/makedonika.756](https://doi.org/10.12681/makedonika.756)

Copyright © 2014, Βασ. Λαούρδας

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Λαούρδας Β. (1960). Jozo Tomasevich, Peasants politics and economic change in Yugoslavia. *Μακεδονικά*, 4(1), 594–596. <https://doi.org/10.12681/makedonika.756>

τῆς πολιτείας τῆς Κοζάνης, τὸ δὲ δεύτερον περιγράφει τὰς συντεχνίας αὐτῆς. Τὰ ἐπὶ μέρους τμήματα τῶν δύο κεφαλαίων περιγράφουν τὸ μὲν πρῶτον 1) τὰ ἐπαγγέλματα καὶ τὰς προόδους τῶν κατοίκων, 2) τὸν γεωργικὸν χαρακτήρα τῆς Κοζάνης, 3) τὴν Κοζάνην ὡς μετόχιον τῆς μονῆς Ὀλυμπιώτισσης ἐκ δωρεᾶς βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, 4) τὰ προνόμια τῆς Κοζάνης ὡς κτήσεως τῆς Σουλτανομήτορος, 5) τὰς μετοικεσίας εἰς Κοζάνην καὶ 6) τὴν ἀγορὰν τῆς πόλεως καθὼς καὶ χαρακτηριστικὰ τινα ἐκ τῆς διασπορᾶς τῆς Κοζάνης, τὸ δὲ δεύτερον τὰς συντεχνίας τῶν γουναράδων, ὄπλοποιῶν, χαλκιάδων, κασιτερωτῶν, πεταλωτῶν, κηροπωλῶν, βυρσοδεψῶν, ἀρτοποιῶν, ὑφαντάδων, κηπουρῶν, κρεοπωλῶν, κεραμιδιάδων, κουρέων, ὑποδηματοποιῶν, ραπτῶν, σαμαράδων, κτιστῶν καὶ παντοπωλῶν. Ὁ κ. Καλινδέρης στηρίζει τὰς ἀπόψεις του ἐπὶ τῶν ἀποκειμένων εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Δήμου Κοζάνης ἐγγράφων, ἐκ τῶν ὁποίων ἐκδίδει κατ' ἐπιλογὴν ὅσα εἶναι χρήσιμα διὰ τὴν ἔρευνάν του. Τὸ θέμα τῆς ἐργασίας του δὲν ἀνήκει εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ὑπογράφοντος, πάντως ὅμως δέον νὰ ἐξαρθῇ ἡ δημοσίευσίς τῶν ἀνεκδοτῶν ἐγγράφων, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν πολύτιμον βοήθημα διὰ τὴν γνῶσιν τῶν συντεχνιῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας.

ΒΑΣ. ΛΑΟΥΡΔΑΣ

Δημητρίου Ι. Λαζαρίδη, Ἡ Θάσος. Θεσσαλονίκη 1958, σελ. 85 μὲ 24 πίνακας καὶ δύο χάρτας.

Ὁ χρήσιμος αὐτὸς ὁδηγὸς τῶν ἀρχαιολογικῶν μνημείων καὶ τοῦ μουσείου τῆς Θάσου εἶναι ἔργον τοῦ ἐφόρου ἀρχαιοτήτων τῆς περιοχῆς κ. Δ. Λαζαρίδη. Ἐπειτα ἀπὸ σύντομον ἀναδρομὴν εἰς τὴν ἱστορίαν, μὲ πίνακα χρονολογιῶν, γεγονότων καὶ ἱστορικῶν μορφῶν ἀπὸ τὴν προϊστορικὴν ἐποχὴν μέχρι τοῦ 1912, ὁ κ. Λαζαρίδης περιγράφει 23 ἀρχαιολογικῶς ἐνδιαφέροντα μνημεῖα καθὼς καὶ τὰ εἰς τὰς αἰθούσας τοῦ μουσείου ἐκτιθέμενα καλλιτεχνικὰ καὶ ἄλλα ἀντικείμενα.

ΒΑΣ. ΛΑΟΥΡΔΑΣ

J o z o T o m a s e v i c h, Peasants, politics and economic change in Yugoslavia. Stanford University Press, 1955, σελ. 743.

Ὁ ὀγκώδης αὐτὸς τόμος, ὁ ὁποῖος ἀποδεικνύει τὸ ζῶηρον ἐνδιαφέρον τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν διὰ τὴν Γιουγκοσλαβίαν, ἐργάσθη ὑπὸ τοῦ Γιουγκοσλάβου οἰκονομολόγου καὶ δημοσιολόγου κ. Tomasevich, μέλους τοῦ διδακτικοῦ καὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ προσωπικοῦ τοῦ San Francisco State College. Τὸ βιβλίον διαιρεῖται εἰς τρία μέρη, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον ἐξετάζει τὴν πολιτικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἐξέλιξιν τῆς Γιουγκοσλαβίας πρὸ τοῦ 1914, τὸ δεύτερον τοὺς Νοτίους Σλάβους κατὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον καὶ τὸ τρίτον τὴν ἐξέλιξιν τῆς Γιουγκοσλαβίας εἰς τὸ μεταξὺ τῶν δύο

πολέμων διάστημα. Τὸ τρίτον αὐτὸ μέρος, τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ τὸ ἐκτενέστερον, ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ 1918 μέχρι τοῦ 1941 πολιτικὴν ὀργάνωσιν καὶ ἐξέλιξιν, τὸν φυσικὸν πλοῦτον ὡς βᾶσιν τῆς γιουγκοσλαβικῆς γεωργίας, τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πληθυσμοῦ μεταξὺ τῶν δύο πολέμων, τὸν ἀγροτικὸν ὑπερπληθυσμὸν, τὰς ἀναπροσαρμογὰς καὶ τὰ προστατευτικὰ μέτρα ἐν ὄψει αὐτοῦ τοῦ ὑπερπληθυσμοῦ, τὴν μετὰ τὸ 1918 ἀγροτικὴν μεταρρύθμισιν, τὴν ἔκτασιν τῶν γεωργικῶν κλήρων, τὰ ὑπὸ τοῦ κράτους ληφθέντα μέτρα διὰ τὴν προστασίαν τοῦ ἀγροτικοῦ κλήρου, τὴν γῆν, τὴν ἐργασίαν, τὸ κεφάλαιον καὶ τὴν τεχνικὴν εἰς τὴν γεωργίαν κτλ.

Δι' ἡμᾶς ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον ἔχουν ὅσα λέγει ὁ συγγραφεὺς περὶ Μακεδονίας. Ὅπως καὶ πολλοὶ ἄλλοι, καὶ δὴ Σλάβοι συγγραφεῖς, ὁ κ. Tomasevich ὁμιλῶν περὶ Μακεδονίας δὲν ἐννοεῖ ἀπλῶς μίαν γεωγραφικὴν περιοχὴν, ἀλλὰ ἕναν ἰδιαίτερον λαόν. «Τὸ Μακεδονικὸν Ἔθνος» γράφει (σελ. 120) «εἶναι τῶρα ἐν γεγονόσ, ἀλλὰ ἡ ἐξέλιξις του ἀνήκει μᾶλλον εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους». Χαρακτηριστικῶς μάλιστα παρατηρεῖ ὅτι αἱ τρεῖς κυρίαρχοι χῶροι, Γιουγκοσλαβία, Βουλγαρία καὶ Ἑλλὰς διενεμήθησαν κατὰ τὸ 1913 μεταξὺ τῶν τὴν Μακεδονίαν καὶ ἀπερρόφησαν βιαίως ἐκάστη τμήματα τοῦ Μακεδονικοῦ λαοῦ. Ἡ Μακεδονία ἀποτελεῖ πάντοτε ἰδιαιτέραν οἰκονομικὴν ἐνότητά (ὁ συγγραφεὺς παραπέμπει εἰς τὸ βιβλίον τοῦ D. Iarapoff, La Macédoine économique, Sophia 1931) τονίζει δὲ ἰδιαιτέρως τὰς ὑπὸ τῶν Σέρβων καταβληθείσας προσπάθειάς διὰ τὴν ἐγκατάστασιν αὐτῶν εἰς τὴν Μακεδονίαν πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐνισχύσεως τοῦ σερβικοῦ στοιχείου εἰς αὐτὴν καὶ τὴν ἀξιοποίησιν τῶν ἑδαφῶν τῆς. Ἀνεξαρκήτως τῶν περὶ Μακεδονίας γνωμῶν τοῦ συγγραφέως δέον νὰ ἐξαρθῇ ἐδῶ ἡ σαφήνεια μὲ τὴν ὁποίαν περιγράφει τὰς οἰκονομικὰς βάσεις ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐστηρίχθη ἡ ἐγκατάστασις Σέρβων ἀγροτῶν εἰς τὴν Γιουγκοσλαβικὴν Μακεδονίαν (σελ. 360 - 361). Ἐνδιαφέρον θὰ εἶχεν ἡ ἄποψις τοῦ συγγραφέως περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν εἰς τὴν Γιουγκοσλαβικὴν Μακεδονίαν εὐρισκομένων πρὸ τοῦ 1900 Σέρβων—ἐπ' αὐτοῦ ὁμοῦς οὗτος εἶναι ἀσαφής, καὶ μόνον συμπερασματικῶς θὰ ἠδύνατο νὰ εἴπη τις ὅτι κατὰ τὸν κ. Tomasevich οὗτοι ἦσαν πολὺ ὀλίγοι. Πράγματι εἰς μὲν τὴν σελ. 121 παρατηρεῖ ὅτι πλὴν τῶν Τούρκων ἡ Γιουγκοσλαβικὴ Μακεδονία κατεῖχετο ὑπὸ τῶν «Μακεδόνων», ὑπὸ μεγάλου ἀριθμοῦ Ἀλβανῶν καὶ ὑπὸ ἀριθμοῦ τῶν Ἑλλήνων, εἰς δὲ τὴν σελ. 155 τονίζει ὅτι ὀλίγον πρὶν καὶ ὀλίγον ἔπειτα ἀπὸ τὴν εἴσοδον τῶν Σέρβων εἰς τὴν περιοχὴν, σημαντικὸν μέρος τοῦ πληθυσμοῦ μετηνάστευσεν εἰς ἄλλας χώρας καὶ δὴ εἰς τὴν Βουλγαρίαν ἢ τὴν Τουρκίαν ἀντικατασταθὲν ἀργότερον ὑπὸ Σέρβων. Ὁ κ. Tomasevich δυστυχῶς δὲν ἐξηγεῖ πῶς συμβαίνει, ὥστε εἰς μίαν περιοχὴν, ὅπου ἔμεινεν «Μακεδονικὸς» λαὸς καὶ τῶρα εἶναι Σέρβοι, νὰ ὑπάρχη «Μακεδονικὸν Ἔθνος»—καὶ δὲν ἐξηγεῖ ἐπίσης πῶς εἶναι δυνατόν νὰ γράφῃ κανεὶς ἐν ὀγκῶδες σύγγραμμα

διὰ τὴν ὑποστηρίξει τὴν πρὸ τοῦ σημερινοῦ γιουγκοσλαβικοῦ καθεστώτος πολιτικὴν τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ ταυτοχρόνως νὰ υἱοθετῆ συνθήματα—ὅπως τὸ περὶ μακεδονικοῦ ἔθνους—τὰ ὁποῖα ἀπ' ἑνὸς μὲν στηρίζονται εἰς βουλγαρικὴν βιβλιογραφίαν, ἀπ' ἑτέρου δὲ ἔχουν υἱοθετηθῆ ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ πολιτικοῦ καθεστώτος, τὸ ὁποῖον ὁ συγγραφεὺς, ζῶν εἰς χώραν φιλελευθέραν μὲ ζωηρῶς ἀνεπτυγμένους τοὺς δημοκρατικοὺς θεσμούς, ἐπιθυμεῖ νὰ ἐπικρίνη.

ΒΑΣ. ΛΑΟΥΡΔΑΣ

Tyrcki documenti za Makedonckata istorija 1827-1839, V, Institut za Nacionalna istorija, Skopje 1958, σελ. 219.

Ἀπὸ τὸ ὡς ἄνω πέμπτον τεῦχος τῶν ὑπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἑθνικῆς Ἱστορίας Σκοπίων ἐκδιδομένων τουρκικῶν ἀρχείων τῶν ἀναφερομένων ἐκ τὴν Μακεδονίαν ἰδιαιτέρον ἐνδιαφέρον δι' ἡμᾶς παρουσιάζουν τὰ ἐκ τοῦ πρωτοκόλλου 99 ἔγγραφα ὑπ' ἀριθ. 70, 125 καὶ 170, ἐκ τοῦ πρωτοκόλλου 100 τὰ ὑπ' ἀριθ. 48 καὶ 53, τὰ ἐκ τοῦ πρωτοκόλλου 101 ὑπ' ἀριθ. 64 καὶ 77, καὶ ἐκ τοῦ πρωτοκόλλου 103 τὰ ὑπ' ἀριθ. 151, 158, 159. Τὸ πρῶτον ἐξ αὐτῶν, 99/70, εἶναι φερμάνιον τοῦ Δεκεμβρίου 1829, ἀπευθυνόμενον πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ Μοναστηρίου καὶ ἀναφερόμενον εἰς τὰς ἐπιδρομὰς τοῦ Σαμπάν Γκίκα εἰς τὰς περιοχὰς Κιλκίς, Στρωμνίτισης, Μελενίκου καὶ Δεμιρ-Ἰσάρ. Αἱ τουρκικαὶ στρατιωτικαὶ δυνάμεις τῶν καζάδων αὐτῶν καὶ τῶν Σερρῶν ἠνάγκασαν τὸν Γκίκα νὰ ἀποσυρθῆ ἐκ τῶν περιοχῶν αὐτῶν καὶ νὰ καταφύγῃ εἰς τὰ περὶχωρα τῆς Θεσσαλονίκης. Τὸ ὑπ' ἀριθ. 99/125 εἶναι διαταγὴ τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ τῆς Ρούμελης ἀναφερομένη εἰς ἐπισκευὰς ἐκκλησίαις τινὸς εἰς τὸ Μοναστήρι. Ἡ διαταγὴ ὑπενηθμίζει ὅτι διὰ τὰς ἐπισκευὰς ἐκκλησιῶν χρειάζεται ἔκδοσις, κατόπιν αἰτήσεως, εἰδικοῦ φερμανίου. Τὰ ὑπ' ἀριθ. 100/48 (16/9/1831) καὶ 53 (28/2/1832) ἀναφέρονται εἰς τὰς διαφωνίας Χριστιανῶν καὶ Ἑβραίων τοῦ Μοναστηρίου διὰ τὴν ἡμέραν τοῦ παζαριοῦ εἰς τὴν πόλιν, τῶν μὲν Χριστιανῶν προτεινόντων τὸ Σάββατον (ἀντὶ τῆς Κυριακῆς) τῶν δὲ Ἑβραίων τὴν Τρίτην. Τελικῶς καὶ πρὸς ἱκανοποίησιν ὄλων ὠρίσθη ἡ Τρίτη. Τὸ ἔγγραφον 101/64 (29/8/1838) ἀναφέρεται εἰς παράπονα τοῦ Ἑλληνικοῦ πατριαρχείου, ὅτι γάμοι εἰς Μοναστήριον μεταξὺ Εὐρωπαίων καὶ Ἑλληνίδων ἢ Ἀρμενίδων, ἐν ἀντιθέσει πρὸς δικαιώματα παραχωρηθέντα εἰς τοὺς μητροπολίτας τοῦ Μοναστηρίου καὶ τοῦ Πριλάπου, τελοῦνται συμφώνως πρὸς τὸ μωαμεθανικὸν δίκαιον. Τὸ φερμάνιον ἀναγνωρίζει τὸ ὑφιστάμενον καθεστῶς. Τὸ 101/77 (12/2/1831) εἶναι φερμάνιον πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ Μοναστηρίου ἀναφερόμενον εἰς τὴν διακοπὴν τῆς λειτουργίας τοῦ ἐργοστασίου πυρίτιδος ἐν Θεσσαλονίᾳ καὶ μεταφορὰς τῶν ὑλικῶν τού εἰς τὸ ἐργοστάσιον Ἀζατλοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τὰ ἔγγραφα τέλους 103/151 (Ὀκτ. 1837), 158 (Νοέμβριος 1836)